

A HÁZKUTATÁS GYAKORLATI MEGEJTÉSE.

Ha jogilag a házkutatás megtartása ellen nincsen akadály és annak megtartása a bűnvádi eljárás érdekében szükséges — legyen az felszólítás folytán vagy önállólág végrehajtva — a csendőrségi szolgálati utasítás ide vonatkozó rendelkezéseinek betartása mellett még a következők tartandók szem előtt.

Minden házmotozás végrehajtásához, hacsak lehetséges, több csendőr vezénylendő, különösen midőn lakóházak vagy nagyobb épületek motozásáról van szó, hol két csendőr a benlakókat sem képes kellőleg felügyelni, annál kevésbbé tehát a motozást eredménnyel megejteni.

A magával vitt községelöljárósági személy a motozásnál mint hivatalos tanú szerepel, a motozásban tényleges részt csak kevésbbé képes természetű tárgyaknál vesz, azon egyszerű oknál fogva, mert a házmotozás megejtése nagy ügyességet, szakavatottságot és értelmet igényel, a mit egy egyszerű községi bírótól vagy éjjeli őrtől követelni nem lehet, mert

ezen személyek az ily ténykedés végrehajtásához szükséges tapasztalattal és gyakorlattal nem bírnak és arra nem is oktattattak; másrészt pedig egy községi előljárósági közeg ily működésnél nem igen járhat el elfogulatlanul, mert igen jól tudja, hogyha valamit talál a gyanúsított egyénél, ezért csakis őt fogják a gyanúsítottak, vagy a hozzájuk tartozók okozni s azt is jól tudja, hogy rajta e miatt boszút is állhatnak.

A csendőr útmutatása mellett községi előljárósági közegek által megejtett motozás rendkívül fárasztó és hosszadalmas, gyakorlatban pedig az előbb említetteknél fogva sikerrel keresetül nem vihető; de még azért sem, mert a legtöbb motozásnál a motozó csendőrt csakis a saját érzékei vezethetik eredményhez.

Minden motozásnál szem előtt tartandó még a keresett tárgy nagysága, melyhez mérten csak azon helyek lesznek átkutatva, a hol a keresett tárgy terjedelménél fogva rejtve is lehet.

Ember, állat vagy szét nem szedhető nagyobb tárgyak keresésénél a házmotozás nem igényel ugyan nagy szakavatottságot, mert ezeket nem lehet úgy elrejtteni, mint például a pénzt, okmányokat vagy kisebb értéktárgyakat; dacára ennek, mégis ily esetekben is sokszor alapos kutatásra lesz szükség, míg a keresett személy, állat vagy tárgy előkerül. Egy személyt ágyban, szobában, búbos kályhában, szennyes ruha alatt,

ládákban, kamara-, pince-, padlás-, istálló-, ól-, széna-, szalmakazalban stb. keresni lehet és kell is, mert oda elrejtethető, de fölötte helytelen eljárás volna egy embert keresve, az asztalfiókokat, skatulyákat, képeket s hasonló kisebb tárgyakat megvizsgálni vagy épenséggel szétszedni, mert hiszen oda egy ember nem rejtőzhet.

Hasonlólag mellőzendő állatok vagy szét nem szedhető nagyobb tárgyak keresésénél a kisebb rejtőhelyek átkutatása. E mellett azonban különösen és határozottan kiemelendőnek tartjuk azt, hogyha rovott előéletű vagy rendőri felügyelet alatt álló egyéneknél tartatik motozás, akkor az általános és részletes kutatás még akkor is megtartandó, ha a keresett tárgyat előadták volna, vagy ha az a kutatás folyamán megkerült; mert ha ily személyeknél bűnjelvények találatnak, alaposan feltehető, hogy más bűntényekből származó bűnjelvények birtokában is lehetnek.

Minthogy a személyek, nagyobb tárgyak vagy állatok keresésénél inkább csak az illető háznak *átkutatásáról*, nem pedig *részletes megmotozásáról* lehet szó, azért ily átkutatással nem, hanem a részletes motozással fogunk e közleményben bővebben foglalkozni s a melynek irányelveiből minden csendőr bármely esetben a helyes útmutatást magának levonhatja.

Példakép veszszük, hogy egy közártalmú

egyénél egy lopásból származó pénz- és kisebb terjedelmű értéktárgyak kerestetnek.

A pénz ép úgy, mint a kisebb tárgyak, bárhová elrejtethető, tehát ha azokat a gyanúsított egyén jószerével elő nem adja, egy általános és részletekbe menő motozás tartandó, melynek keresztülvitele a következő.

A motozással megbízott csendőrök egy vagy a körülményekhez képest (ha pl. kevés a csendőr, vagy a megmotozandó épület nagy) több előljárósági személyt magukhoz véve, a színhelyen megjelennek.

A rovott előéletű egyéneket az egész háznépkel a csendőrök, megjelenésük után, azonnal *biztonságba helyezik*, nehogy azoknak idejük legyen a keresett tárgyakat a házból eltávolítani. A közsélgelöljárósági személyekkel a ház bejáratai és ablakai megörzendők, t. i. kötelességükké teendő, hogy a házba senkit be és abból senkit ki ne bocsássanak, nemkülönben hogy örködjének, miszerint a házból semmi el ne távolíttassék. Magától értetű, hogy az előljárósági személyek e teendőjük közben a csendőrök által ellenőrzendők. A háznépet esetleg egymástól *szétválasztani* kell, hogy egymással ne érintkezessenek vagy jelek által egymást ne értesítsék és ezáltal a keresett tárgyak eltávolítását elő ne segítsék. A mennyiben pedig a háznép nagyszámú, a járőr ellenben gyenge volna, úgy ta-

nácsos esetleg a családfőn kívül valamennyit személyének megmotozása után a házmotozás idejére a községházán egy községi előjárósági tag felügyelete alatt együtt tartani, de esetleg, ha ezt a járőr ereje s a helyi viszonyok engedik, ezen együtt-tartás magában a motozás alatt álló házban egy arra alkalmas zárt helyen is eszközölhető.

Ha idegenek vannak a házban, azoknak nem szabad a házból addig távozniok, míg a házmotozás tart. Ha valamennyien, kik a megmotozandó házban jelen vannak, biztonságba helyezettek, a motozó csendőrök egy-egy előjárósági személy jelenlétében a házat általánosságban megtekintik, mely alkalommal oly helyeket, melyek a keresett tárgyak megőrzésére rendesen használtatnak, átkutatnak. Az adott példában tehát a ládát, szekrényt, fiókot, asztalt, gerendás házban a mestergerendát és a többi gerenda közötti üregeket stb., ép úgy általános szemle alá veendő a mellékhelyiségek is.

Ezen általános szemle, illetve kutatás után, ha eredményre az nem vezetett, következik a részletes motozás.

Legelőbb is a bútordarabok vizsgálandók meg részletesen. Minden bútordarab, mely zárható, a tulajdonostól elkért kulcsok segítségével felnyitandó, azon esetben pedig, ha a kulcsokat előadni vonakodnék, lakatossal nyitandók fel.

Minden fiók ki lesz húzva és megvizsgálva, semminek, még a legkisebb papirnak vagy bori téknak sem szabad megvizsgálás nélkül maradnia; a fiókok-, ládákban és szekrényekben levő összes tárgyak tehát kézbe veendő és megvizsgálándók, dobozok vagy más tartályok felnyitandók és tartalmukról meggyőződés szerzendő.

Ha minden fiók, láda, szekrény kiürített és a bennük levő holmi megvizsgálva, félre téve, a fiókok és szekrények belső mélysége és külső felülete spárga vagy mérték segítségével megméréndő. A külső és belső mérték különbözete összehasonlítandó, mert ezáltal esetleg, ha a láda vagy fiók kettős fenékkal vagy rejtett fiókkal bírna, ezek felfedezhetők. A bútordarabok alja is megvizsgálándó, mert egy ügyes tolvaj minden módot felhasznál, hogy a különben is könnyen elrejthető papírpénzt oly helyre dugja, hol egy avatatlan ember sohasem keresné.

A papírpénzt, különösen a nagyobb bankókat, egyszerű péppel — a szélüknél fogva — a szekrények vagy más nehezebb bútordarab aljára is ragasztják a tolvajok; ezért a bútorok alja is megtekintendő. Ehhez hasonló rejthelyet képeznek a párnázott bútorok sodronyrúgói, hová kisebb ékszertárgyak vagy pénz igen könnyen és jól eldugható. A szekrényekből kivett ruha részletesen megtapogatandó, mert papírpénzt a belés

alá, a gallér vagy ujjak hajtókaiba szoktak varrni és így elrejtteni a tolvajok.

Az ágyak kiürítendők és az ágynemű darabonként átvizsgálándók; dunyhák, párnák két hosszvégükön megfogva, a tollak oldalba rázándók, ezután különösen a dunyhák lassan megfordítándók, ezen eljárás által egy esetleg oda-rejtett nehezebb tárgy — mely a tollnál gyorsabban esik — könnyen észrevehető lesz; különben a dunyhák, vánkosok és takarók a legjobban akként vizsgálhatók meg, ha azok földre vagy asztalra fektetve, kézzel végig tapogattatnak. A szalmazsákok kiürítendők, mert ezekbe nagy előszeretettel szoktak a tolvajok tárgyakat eldugni. Az ágyak deszkái kiszendők, mert ezek és az ágy lábak közé papírpénz, lólevél stb. könnyen elrejtethető.

Nyáron a kályhák alapos vizsgálat alá veendők, de télen is, ha azokban nem fűtenek. A kályhák igen jó rejtőhelyek, mert a cserép- vagy vaskályhák huzatának osztályai mindmennyi rejtett fiók, melyekbe ékszer, pénz és kisebb tárgyak könnyen elrejtethetők. A kályhák tehát kívülről szemügyre veendők és meggyőződés szerzendő, vajjon a cserepek vagy a vaskályhák egyes gyűrűi nem lettek-e kivéve. A kályhák belsejének megvizsgálása tetejük levétele által történik, mely eljárás által a kályha belsejébe tekinteni lehet a nélkül, hogy az a legcse-

kélyebb mérvben megrongáltatnék. A kályhák azonban nemcsak kívülről és felülről vizsgálándók meg, hanem a tüzelőhely is átkutatandó. A tüzelőhelyben a hamu közé apró tárgyak elrejtethetők, azonfelül a motozó csendőr nyomára juthat, vajjon a megszorult tolvaj nem-e égetett el valamit, esetleg éppen a pénzt vagy okmányt, a melyet a csendőr keres? Ez okból a motozó csendőr a friss hamut óvatosan és alaposan vizsgálja meg. A búbos kályhák — milyenek faluhelyen szokásosak — egy gyertya segítségével belülről megtekintendők. Ily kályha belsejében szögek segélyével nagymennyiségű lopott tárgyakat lehet felakasztani, pénzt és más könnyű tárgyakat pedig vászon- vagy papirba göngyölve a belső falra szegezni.

A falusi emberek szobáiban szokásos mestergerendák alatt sokszor egész lomtár van; ezek tehát székek vagy létra segélyével a legalapossabban átkutatandók, illetve onnan minden kiszendendő és darabonként megvizsgálándó. Ha könyvek vannak a házban, azok is átlapozandók, mert a könyvekbe papírpénzt vagy okmányokat (jár-lat, váltó, bélyeg stb.) igen jól lehet elrejtteni. Ha a szobák, ezek bútorai és berendezési tárgyai ily módon megvizsgáltattak, következnek a mellékhelyiségek.

A konyhák átvizsgálása nagy figyelmet és türelmet igényel, mert itt a sok fazék, serpenyő és

más berendezési tárgy, továbbá a takaréktűzhely és kémény mind csupa rejthelyek, hová pénz, ékszer és más apró tárgy könnyen elrejtethető. A konyhában minden fazék, serpenyő stb. kézbe veendő s meggyőződés szerzendő, hogy nincs-e alatta valami. A kémények a padláson levő ajtókon át szemlélendők meg, a kéményeken levő úgynevezett tisztító lyukak kinyitandók és meggyőződés szerzendő, vajjon nincs-e oda valami eldugva.

A mellékhelyiségekben minden tárgy ép úgy, mint a szobákban, kézbe veendő; egy tárgy sem hagyandó érintetlenül. Ha a helyiségek sötétek, azokból minden tárgy kihordandó és úgy tekintendő meg, maga a helyiség pedig gyertya segítségével alaposan megvizsgálendő.

Még a virágcserepek, kalitkák, egy szóval még jelentéktelennek látszó tárgy is behatóan megvizsgálendő. A virágcserepekbe fémpénzt és ékszert könnyen el lehet rejteni, mit az ügyes tolvajok meg is tesznek s e tárgyak fölé virágot ültetnek. Az avatatlan ember sem a virágcserepben, sem pedig a kalitkában nem fog keresni valamit, pedig a kalitka alja és kihúzható fiókja közé ezeket lehet elrejteni.

Az árnyékszékek szintén kedvelt rejthelyei a gazembereknek, itt minden rés, hézag, padozat, gerenda stb. alaposan megvizsgálendő.

Faluhelyeken a földmíves embernél a trágya-

domb, az eresz, istálló, a tyúkketrecz és esetleg a galambdúc nagy szerepet játszik a lopott tárgyak eldugása tekintetében. A trágyadomb, ép úgy a széna- és szalmakazalok is, ha a gyanú alapos, hogy azokba valami elrejtett, széthányandók. Sertésól, istállók, tyúkketrecz stb. a legbehatóbb vizsgálat alá veendők. Az istállóban a jászol és a fal közötti üres hely különös figyelmet érdemel, ez tehát a jászol esetleges elmozdítása által is megtekintendő. Az istállóban levő fekvőhelyek szintén átkutatandók. Az alom, esetleg trágya kihordandó és úgy tekintendő meg. Az istállók padozata alá nagy előszeretettel rejtenek el tolvajok tárgyakat, az istállópadozat tehát a deszkák felemelése által átvizsgálendő.

A padlások ép úgy, mint a mellékhelyiségek, részletekbe menő átkutatás alá veendők; különös figyelem fordítandó a gerendázat és az eresz közötti szűk térre, nemkülönben a gerendák kötései közötti ürré; tárgyak, ha a padlás világos, ott vizsgálendók át, ha pedig a padlás sötét vagy a hely szűke miatt a részletes vizsgálat a padláson nem volna megejthető, a tárgyak az udvarra hordandók és a szemle ott ejtendő meg.

A szalmával vagy náddal fedett házak ereszaljai különösen ott, hol a szalma vagy nádkötegben borzolás látszik, de különben is a legala-

posabban megvizsgálandók; mert ismeretes, hogy az eresz egyike a legjobb rejt helyeknek.

Ezen részletes kutatás után jön a falak megvizsgálása. A falakon függő képek, órák, tükrök, függönyök stb. leszedendők, a képek, tükrök hátlapja eltávolítandó, a többi tárgy pedig részletesen megvizsgálandó. Ezután a szobák falai a motozó csendőrök között felosztatnak, minden csendőr saját részét alaposan megnézi, vajjon azon repedések, mélyedések, friss ragasz, egy szóval gyanús helyek nem láthatók-e s ha igen, azokat azonnal megkopogtatja s a hang fogja jelezni, vajjon ott nincs-e egy rejtett ür, hová tárgyak eldughatók? A falakat különben a csendőrök minden részén megkopogtatják s hol a hang elváltozása egy ürre enged következtetni, azon hely kibontandó; mert a falak különösen alkalmasak arra, hogy azokba üregeket vájjanak a tolvajok s abba rejtsek el zsákmányukat, azután pedig az üreget elfödve, oly rejt helyet csináljanak maguknak, hogy azt egy avatatlan soha észrevenni nem fogja. Ha a szoba falai faragványokkal vannak kirakva, azok is alaposan megtekintendők; a faragványok alá papírpénzt könnyen el lehet rejteni; ily diszitmények megvizsgálásánál mindig arra figyelendő, vajjon nem látszik-e meg, hogy helyökből kimozdítottak, s ha igen, első sorban ezen helyek vizsgálandók meg.

A szobák mennyezete — ép úgy, mint a falak — átvizsgálandó.

A mi a szobák falainak megvizsgálásáról mondatott, az a mellékhelyiségek falainak megvizsgálására is vonatkozik.

A falak után a szobák és mellékhelyiségek padozatára kerül a sor. Itt is a kopogtatás sok esetben jó szolgálatot tehet, de ennél jobb a viz alkalmazása.

A padozat alaposan megtekintendő, nem-e látszik valamely deszkán, hogy ki volt emelve, a deszkák közötti por egyes deszkák között nem-e hiányzik, a deszkaszögeknél nem-e észlelhető, hogy azok ki voltak emelve avagy, hogy a többihez nem illő friss beverésűek; a mennyeiben pedig a szobának földaljazata volna, úgy itt az szemlélendő meg, nem-e látszik valahol friss hantolás, nem-e dudorodik ki valamely ponton vagy mélyed el, a színe nem-e üt el egyes helyeken; mert ez mind jele volna annak, hogy a padozat felemelve és a föld felásva s alája valami rejtve lett vagy volt.

Ha a padozat alá valami elrejtetett, úgy ott vagy egy ürnek kell lennie, vagy pedig a padozat alatti porond megbolygattatott, tehát lazább lesz, végre a deszkák között lévő por, a deszkák felemelése által eltávolítva, rést hagy, mely nem lesz porral betömve; ha tehát a padozatot vízzel leöntjük, a víz oly helyeken, a honnan a

deszka eltávolított vagy a hol a padozat alatt üres van, gyorsabban fog lefolyni, mint oly helyeken, a hol a padozat meg nem mozdított. A csendőrnek tehát csak a vízre kell ügyelnie s az oly helyeket, hol a víz gyorsan eltűnik, a padozat eltávolítása által megvizsgálni s nem ritkán meglepő eredményre juthat. Ugyanezen eljárás alkalmazandó oly szobákban is, melyek porondja csak földből van; mert a keményre letaposott földön a víz megáll s csak olyhelyeken tűnik el gyorsan, a hol üregek vannak vagy a föld nemrég felásatott. Ily helyek, hol a víz gyorsan eltűnik, utánasás által vizsgálandók meg.

Ha kert van a háznál, úgy ez, valamint az udvar tüzetesen szemügyre veendő és minden friss hant vagy gyanúsnak tetsző hely utánasás által megvizsgálandó.

Az elmondottakból kitűnik, hogy egy részletes házmotozás nem könnyű munka, sőt inkább egy igen fáradságos, minden érzéket igénybe vevő, figyelmet, ügyességet és szakavatottságot megkövetelő szolgálati működés, mely annál alaposabb lehet, minél több csendőr végezi azt.

Hogy minden motozás nem ejtetik meg ily részletesen, az magától értetik, mert mint már kezdetben mondtuk, minden motozásnál a keresett tárgy megszabja a helyet, hol az keresessék; a kutató csendőröknek tehát ehhez esetről-esetre alkalmazkodniok is kell.

A motozásnál még egy körülmény játszik nagy szerepet, mely hasonlólag sikerre vezethet, t. i. a házbéliek megfigyelése a motozás alatt. Ha ezeket, a mennyiben a motozásnál jelen vannak, esetleg a felügyelő csendőr észszerűen és a nélkül, hogy azok ezt gyanítanak, megfigyeli, sokszor fogja látni, hogy egyesek arcza vagy magatartása, azon helynek megközelítésekor, a hol a keresett tárgyak elrejtvék, elváltozik, azaz megretten, elsápad vagy félénken odatekint, esetleg a mellette állót meglöki stb. Ezen körülményről a kutató csendőrök azonnal értesítendőek s nem ritkán ezen az úton is észelt fognak érn.

EGY ALFÖLDI RABLÓSZÖVETKEZET KÉZREKERÍTÉSE.

A betyár-romantika az Alföldön mély gyökeret vert a nép lelkében s a nép ajkán élő regék dicsőítik és halhatatlanná teszik a pusztáknak hajdan rettegett alakjait.

Mindenki előtt ismeretes Rózsa Sándornak, a hirhedt rablónak évekig tartott garázdálkodása és bár ezen haramiának viselt dolgai, kegyetlenkedései hivatottak által megírva közkézen forognak s bárha e szakavatottsággal megírt munkákban világosan bebizonyítatik, miszerint ezen rabló fosztogatásaiban telhetetlen, lelkületére nézve durva, kegyetlen, vérengző vadállat volt, a nép nem szűnik meg öt mai napig is a «puszta királyának», a «nagy parasztnak» nevezni és tekinteni, vitézségéről, erejéről, nagylelkűségéről hihetetlen valótlanosságokat regélni és valóban jobb ügyhöz méltó szívóssággal veszi körül nimbuszal phantasiájának e méltatlan alakját, ki késő vénségéig megmaradt javíthatlan, megrögzött, megátalkodott, romlott lelkű gonosztevőnek.

Hozzájárul a köznép ez irányú gondolkozásának félrevezetéséhez s a ferde gondolkozásmód istápolásához a ponyvairodalom is, melynek a betyárokat, lókötőket dicsőítő rossz verseit a tanyai nép, — főleg pedig annak serdülő ifjúsága — hihetetlen mohósággal szívja magába s így az irodalom e szemétje a jó műveket is kiszorítja az alsóbb osztály köréből s annak üdvös hatását megsemmisíti, lehetetlenné teszi.

Felemlítésre méltó azon két eset, mely az Alföldön élő betyár-romantikából kifolyólag a közel multban lejátszódott.

Ugyanis egy igen jó külsejű, duhaj tanyai legény, a hirhedt Rózsa Sándor családjának egyik hasonnevű tagja, annyira áthatva érezte magát a nép által dicsőített nagy rokonának hőstetteitől, hogy ebből kifolyólag a betyár-élet követésére határozta el magát azon erős szándékkal, mikép méltó követője lesz halhatatlan elődjének, a nagynevű Rózsa Sándornak.

Az elhatározást nemsokára a tett követte, a mennyiben ifj. Rózsa Sándor két darab hatlövetű forgópisztolylyal, baltával, késsel felfegyverkezve neki indult a végtelen pusztaságnak bandát szerezni; ámde a vállalkozó szellemű suhancz egy főtényezőt kihagyott számításából, t. i. a csendőrségre nem is gondolt, vagy jobban mondva, akként gondolt, hogy majd elbánik ő azokkal, mint hirhedt nagybátyja annak idején

a «zsandárokkal» és a «lovass katonákkal». Éber csendőrségünk azonban csakhamar más nézetre térítette az eltévedt ifjút, mert még készülődése idejében neszét vévén a dolognak, szemmel tartatott és mihelyt nagy vállalatába kezdendő elindult, egy járőr által elfogatott, fegyverei elkoboztattak, ő pedig a hatóságnak átadatott.

A másik eset a következő: egy Kistelek környékbeli tanjai legény korcsmai verekedés alkalmával elkövetett emberölés miatt elszenvedte a reá szabott három évi börtönbüntetést. Haza kerülve, nagy dolgokra érzett magában hivatást, mert hisz' embert ölt, aztán alig 25 éves korában már a börtönnek kiérdemült lakója is volt. Elhatározta tehát, hogy felcsap betyárnak, lesz ő belőle is puszták királya és első sorban azokon vesz véres bosszút, kik bűnpere alkalmával ellene tanuskodtak.

Szerzett forgópisztolyt, baltát, elindult a nagy pusztaságon, de megunván a gyaloglást, hamarosan kocsit és lovat lopott s ezen fogata birtokában tartotta első állomását egy útszéli csárdában, a hol igazi betyár módon dőzsölt, fenyegetődzött, erőszakoskodott; azonban még nem mulatta ki teljesen magát, midőn ezen első állomáshelyén egy lovas járőr által eléretvén, elfogatott, a lopott lovak, kocsit, fegyverei tőle elkoboztattak és ő e bűnjelekké' együtt a bíróságnak átadatott.

A csendőrség ugyanis ezen embert a börtönből történt kibocsátása után figyelemmel kísérte és miután magaviselete mindinkább gyanusnak látszott, szigorúan felügyelte, ismerte tehát terveit és így sikerült az éber felügyeletnek a gonosz szándék megakadályozása, csirájában való elfojtása.

Ámde miként a legtisztább vetőmag daczára itt-ott felüti fejét a konkoly a tiszta buzában is, akként tűnik elő időszakonként a közbiztonság legjobb ápolása mellett is egy-egy nevezetesebb gonosztevő, ki ügyességével, furfangjával, vakmerőségével, agyafurtságával rövidebb vagy hosszabb ideig fentartja magát és űzi gazságát; de nagyon természetes, hogy jelenlegi közbiztonsági rendszerünk mellett az ilyen gonosztevők garázdálkodása csak rövid tartamú lehet, miként azt a csendőrség számtalan esetben fényesen bebizonyította.

Egy ily gonosztevő viselt dolgai, letartóztatása, bandájának szétugrasztása és a csendőrség működése lesz az alábbiakban leírva.

Az 1885. évben tűnt fel és vonta magára a csendőrség figyelmét merész cselekményeivel Farkas János hódmezővásárhelyi lakos földműves, ki gáztetteinek túlnyomó részét ezen törvényhatósági joggal felruházott várcs területén végezte, valamint hogy czinkosainak legtöbbje

is, bár összeköttetései minden irányban voltak, ezen említett területről verődött össze.

A bűnkrónikában szomorú hirhedségre vergődött ezen gonosztevő egyesítette magában a paraszt furfangot a félművelt ember ravaszságával, a zsebtolvaj ügyességét a hamiskártyás agyafurtságával, a rablóvezér elszánt bátorságát még a nép által is megvetett kapczabetyár piszkos jellemével; egyesülve volt benne a rabló, gyilkos, utonálló, betörő, tolvaj a legaljasabb mértékben, minden pillanatban készen a legcsekélyebb okból is embervért ontani, nem vetve meg a leghitványabb zsákmányt, hogy birtványát, kapzsiságát kielégítse, de nem rettenve vissza a legnagyobb szabású, legvakmerőbb vállalatától sem. Állandó lakhelye Hódmezővásárhely lévén, szabad óráiban kávéházakba, vendéglőkbe járt, hírlapokat olvasott, szeretőket tartott, bordélyházakban dőzsölt és paraszt hiúságánál fogva sok aranygyűrűt, vastag, — nyakban függő — arany óralánczot és arany órát viselt.

Ezen gonosztevő termetre nézve alacsony, vézna volt, teljesen vagyontalan és a földműves osztályhoz tartozott, azonban mindég posztóruhában járt.

Mint fentebb röviden említve lett, Farkas János és czinkosai garázdálkodásaikat az első időben Hódmezővásárhely törvényhatósági joggal

felruházott város területén üzték, mely idő alatt a csendőrség e gonosztettek nyomozásába nem bocsátkozhatott, mivel oly esetek, melyek a csendőrségnek az önálló törvényhatósági joggal felruházott város területén való működését megengedhetővé tette volna, tudomására nem jutott; mindamellett a legéberebb figyelem fordított az ezen önálló törvényhatósági joggal felruházott városban fészkelő és vakmerő vállalataiban s gonoszságaiban hovatovább öregbedő banda működésére s viselt dolgaira.

Tyll László főhadnagy, szegedi szakaszparancsnok egyik főfeladatává tűzte ki, hogy e garázdálkodást a bűnösök kézrekerítésével megszünteti; minélfogva sem időt, sem fáradságot nem kímélve, törekedett kitűzött célja felé.

Az 1890. évi november hó 9-én Tyll László főhadnagy, midőn különben már nagy fáradtsággal szerzett tetemes mennyiségű biztos adatok birtokában volt, megbízható forrásból arról értesült, miszerint Farkas Jánosnak Róza nevű nővére Süle Sándorné szül. Szabó Katával — ki mint bordélyosné arról is ismeretes volt, hogy Farkas Jánosnak czinkosa, orgazdája — október hó 23-án Hódmezővásárhelyről Torontálvásárhelyre utaztak és egy zöldre festett nagy ládát mintegy 50 klg. súlylyal vittek magukkal, melynek tartalma állítólag lopásból eredt különféle cikkekbe állott és értékesítés végett szállítta-

tott Süle Sándornak Torontálvásárhelyt lakó Magna István nevű rokonához, ki viszont e tárgyakat ugyanottani Szilágyi Imre közártalmúnak közreműködésével vagy eladja vagy pedig más a torontálvásárhelyi közártalmúak által lopott czikkekkal becsereéli.

Ezen értesülés nyomán Tyll László főhadnagy Szekeres Sándor és Kling Mór csendőröket maga mellé véve Torontálvásárhelyre kiszállott, a megnevezett két gyanúsítottnál, valamint több közártalmúnál házkutatást tartott, de az semmi eredményhez nem vezetett; Magna István Pancsovára elutazva lévén, Tyll főhadnagy utána utazott, útközben előtalálta, nyomban kikérdezte, s ő szóban forgó gyanús esetre nézve a következőket adta elő: Október hó 22-én Süle Sándor hozzá érkezett és felkérte, mennének be a következő napon kocsijával a nagybecskereki vasútállomásra a vonaton megérkező Szabó Kata és Farkas Rózáért. Ő ezen kérelemnek engedve, október 23-án csakugyan átkocsiztak Nagy-Becserekre és onnan a két nőt egy zöldre festett nagy ládával együtt lakására szállította, s azok nála bezárólag október 25-éig tartózkodtak.

A ládára nézve feltűnt előtte annak fölötté nagy súlya és hogy a nők azt úgyszólván féltékenyen őrizték, mások jelenlétében soha ki nem nyitották; női vendégeire nézve igen feltűnőnek találta, hogy azok naponta ötször-hat-

szor is teljesen átöltözködtek selyembe, mulattak, költöztek s e mellett a ládában volt ruhaneműekből megvételre kínáltak, a mi azonban csak kevés sikerrel járt, mivel összesen 3 darab kendőt birtak eladni, darabját 1 forintjával. Október 26-án Magna István ugyancsak saját kocsiján szállította el Süle Sándort, Szabó Katát és Farkas Rózát a nagybecskereki vasúti állomásra, a nagy zöld ládát mint közönséges teherárút Hódmezővásárhelyre feladta, azután haza utazott s egyebet az ügyről nem tud.

Ezek után Tyll főhadnagy Kling Mór csendőrt Torontálvásárhelyre visszaküldötte az áruba bocsátott 3 darab selyemkendő megkerítése végett, ő pedig a pancsovai és antalfalvi távirda-hivatalokhoz sietett a kellő óvintézkedést megtenni, nehogy Farkas János szövetségesei által az ellene megindított nyomozásról értesíttessék.

Tyll főhadnagy a nyomozás folytatásában Pancsováról Szegedre érkezvén, megtudta, hogy Szabó Miklós városi végrehajtó testvére a többször említett Szabó Katának és hogy ez utóbbi nála többször megfordult, megtudta továbbá azt is, hogy Szabó Erzsébet, ki fentieknek ugyancsak testvérje, a közelmúltban ágyneműt kínált Szabó Miklósnál megvételre, mit nevezett, miután az egész dolog előtte gyanusnak látszott, nem vásárolt meg. Időközben Kling Mór csendőrnek is sikerült Torontálvásárhelyt a 3 darab

selyemkendőt beszerezni, elkobozni s azokkal Szegedre bevonult. Megvolt a nyom, közben a fonál s az eddig gyűjtött tapasztalatok szerint az irányra nézve sem lehetett kétség; következett tehát a kivitel.

November 13-án a Szegeden időző Hubert Gyula őrsvezető, hódmezővásárhelyi őrsparancsnokot, Kling Mór, Deszpót István, Tillinger Ferencz, Szekeres Sándor és Majláth János csendőröket Tyll főhadnagy maga mellé véve, az esti vonattal Hódmezővásárhelyre utazott, azonban elővigyázatból az állomás előtti őrháznál szállott ki csendőrijeivel együtt, mivel Farkas János a hódmezővásárhelyi vasúti állomáson állandó kémet tartott, ki őt a csendőrök jövés-menéséről értesítette. A legénységet a város alá vezetvén, elrejtőztette, ő pedig Hubert őrsvezetővel mellékutczákon Póka László rendőrfőkapitány lakására ment, őt hon találván, tőle 5 rendőr közeget kért, mely kérelemnek a rendőrfőkapitány akként felelt meg, hogy 3 rendőrt és 2 tűzoltót bocsátott a nyomozó főhadnagy rendelkezésére, ki ezeket a visszahagyott csendőrökhöz vezette, valamennyit 5 járőrbe osztotta be s a következő meghagyással indította el: az első járőr Süle Sándor és neje Szabó Kata lakására, a második járőr Farkas János és Farkas Róza közös lakására, a harmadik járőr Szabó Erzsébet, a negyedik járőr Szabó Mari lakására és az

ötödik járőr Hubert őrsvezető vezetése alatt a Markgraf-féle kávéházba indul akként, hogy lehetőleg minden járőr egyidőben érkezzen kitűzött helyére, nehogy a korábban meglepett valamely úton-módon a többieket értesíthesse. A kávéházba pedig azért küldetett járőr, mivel Farkas János a mondott helynek állandó törzsvendége volt, tehát feltételeztetett, hogy vagy lakásán, vagy a kávéházban, de e két hely egyiken bizonyosan fel lesz található. A járőrök feladata volt, az éj leple alatt a legnagyobb csendben Farkas Jánost, Farkas Rózát, Süle Sándort, Szabó Katát, Szabó Erzsébetet és Szabó Marit letartóztatni, őket a városi fogdába szállítva külön zárkába bezárni és lakásukat reggelig — a házmotózás megkezdéseig — biztosítani. A terv kivitele csak részben sikerült, a mennyiben valamennyi gyanúsított elfogatott és biztonságba helyeztetett, csak Farkas János nem és bár kézrekerítése iránt azonnal megtétettek a legszélesebb körű intézkedések, nem volt feltalálható.

A következő nap reggelén a fentebb megnevezett és előzetes őrizet alá vett gyanúsítottak lakásain házkutatás tartatván, tetemes mennyiségű gyanús tárgy találtatott, e tárgyak elkoboztatva a rendőrkapitányi hivatalba szállítottak; azonban a gyanús tárgyakra vonatkozó kikérdezés eredményre nem vezetett, mivel a gyanusi-

tottak a Farkas Jánossal való mindennemű közösséget tagadták.

Tyll László főhadnagy a nyomozás során megtudta, hogy a Süle Sándor, illetve neje, Szabó Kata bordélyháztulajdonos fogadott leánya Kovács Eszti a Farkas János szeretője. A tapasztalat bizonyítja, hogy a gazemberek viselt dolgai sok esetben kerültek napfényre azok szeretői útján; ez utat kísérelte meg Tyll főhadnagy, midőn a most üldözött gonosztevő szeretőjét fogta kihallgatás alá. Kovács Eszti minden habozás és vonakodás nélkül előadta, miszerint a Szegeden történt kasszalopás idejében Farkas János és nővére Róza 4 pár topánt és nagyobb mennyiségű szivarokat vittek nevelő szüleikhez, Sülélékhez; a szivarok egyideig a kukoriczaszár közé voltak elrejtve, később azonban általa küldték Tompai Judithoz elrejtés végett; e szivarokat Süle Sándor részben mint pipadohányt felapritva szívta el, részben pedig — midőn a kasszalopás nyomozásának híreről értesültek, — Süléné által feltüzeltetett, a topánokból egy párt Mihályi Jánosnének eladott, a többit feltüzeltte.

Folytatólag előadta, miszerint Farkas János és Róza több ízben vittek hozzájuk ágyneműt és ágyba való tollat s hogy nevelőatyja Süle Sándor több ízben volt saját kocsiján Farkas Jánossal és társaival távol és midőn az ily távollét után visszajött, mindég került holmi a

házhoz valószínűleg bűnös cselekmény útján; előadását azzal zárta be, miszerint az általa elmondottak nagyobb részét a nevelő szülői bordélyházában levő három szabad nő is látta.

A három szabad nő kikérdeztetvén, bemonadásuk a Kovács Eszti által előadottakkal lényegében megegyezett s ezzel már 4 tanú állott rendelkezésre Süle Sándor és neje bűnös üzeminek leleplezésére.

Kikérdezés alá vonatott tehát Süle Sándor, a ki természetesen tagadással kezdte és csak miután az ellene valló négy tanú előbb tett vallomását a bűnösnek szemébe mondotta, tett beismerő vallomást. Hasonló eljárás követtetett Süle Sándorné, Szabó Katával ugyanily eredménnyel.

Ezen nyomozás folyamán Tyll főhadnagy értesült, miszerint Farkas János legnagyobb orgazdája Papp Jánosné ottani lakos. Ennek lakása megmotoztatván, nála felette sok gyanús tárgy találtatott s elkoboztatott. Az orgazda azonban a nyomozó járőr megérkezte előtt egy ügyvédhez menekült, ott oltalmat keresendő és lakása megmotozása miatt egyben feljelentést tett. A nyomozó járőr a tetemes mennyiségben előtalált bűnjelek alapján Papp Jánosnét az ügyvéd irodájában letartóztatta. Papp Jánosné kikérdezés alá vonatván, tagadott és daczára a nála előtalált bűnjeleknek, beismerést tenni vagy

azokra felvilágosítást adni vonakodott. E közben Tyll főhadnagy arról értesült, miszerint Papp Jánosné komaasszonyával Bacsa Annával is összeköttetésben állott s ez utóbbi saját lakásán kikérdeztetvén, készséggel előadta, miszerint Papp Jánosné egy kendőbe kötött csomagot adott át neki megőrzés végett, mely csomagot felszólításra előhozván, abban 6 evő-, 14 kávé-, 1 tejmerő-kanál ezüsből, 1 arany karperecz 3 gyémántkövel, 1 pár gyümölcsös ezüst kés, villa, 1 darab 5 forintos arany találtatott elő, kijelenté egyben, mikép a csomag elrejtését szívességből vállalta magára, Papp Jánosnéval egyéb összeköttetései nincsenek s ez később valónak is bizonyult.

Papp Jánosnénak a csomag felmutattatván s miután még Bacsa Annával szembesítettett, töredelmes beismerő vallomást tett és előadta, mikép úgy ezen, valamint a nála előtalált többi tárgyakat is mint lopottakat Farkas János, Farkas Róza, Dudás János és Süle Sándor hozták hozzá időszakonként, ez üzemeket férjével egyetértőleg folytatta és hogy a tolvajbandának már 4 év óta orgazdája.

A folytatólagos nyomozás során letartóztatva lettek még Molnár Péter és neje szegedi lakosok, Papp János, Farkas Sándor nejével Hódi Zsófiával, Olasz János, id. Dudás János, ifj. Dudás János, Szabó Viktor, Steier Károly.

A letartóztatások foganatosítása után a gyanúsítottak részletes kikérdezés alá vonatván, a következő bűncselekmények állapítottak meg:

1. Süle Sándor előadta, miszerint az 1887. évben az orosházi őrs állományába tartozott Mankó György csendőrt Farkas János lőtte agyon; vallomást tevő beismerte, miszerint Farkas János ígéretekkel, rábeszéléssel és fenyegetéssel hatott rá, hogy ez ügyben felmentő hamis tanuságot és szükség esetén hamis esküt tegyen; a kényszernek engedve, az eset letárgyalásánál ő tényleg hamis tanuvallomást és hamis esküt tett, és ennek alapján Farkas János a gyilkosság vádja alól felmentetett, most azonban — folytatta vallomást tevő, — látom, hogy a csendőrség mindent kinyomozott és mindent tud, teljesen meg akarok tisztulni bűneimtől, kérem a csendőrséget, terjeszsze ki nyomozását és jelentését a csendőr meggyilkoltásának esetére is, hogy ez ügyben újabb és hamis vallomásomat helyesbitő vallomást tehessek a bíróság előtt.

2. 1881. év december hó 13-án éjjel Muzsik István hódmezővásárhelyi lakos kárára álkulcs alkalmazásával 170 frt értékű ágy- és ruhanemű, 6 darab arany s többféle ékszer lopatott el; tettes id. Dudás János, a lopott tárgyak egy része Papp Jánosnénál előtaláltatott.

3. 1885. július 21-én éjjel Szemi János hód-

mezővásárhelyi lakos kárára az ablakon történt betörés után 250 frt értékű ágy- és ruhanemű lopatott el; tettes Farkas János. A lopott tárgyak egy része Süle Sándortól megkerült.

4. 1885. évben Derékegyházán a gróf Károlyi uradalom gazdasági irodájának fala kiásatván, a Wertheim pénzszekevény ellopása kíséreltetett meg; azonban tettesek munka közben észrevétlenül, elmenekültek eredmény nélkül. Tettes Farkas János több akkori czinkosával.

5. 1888. márcziusban Lichtenberg és Vajda anyási bérlők kárára 6 drb sertés 300 frt értékben ellopott; tettes Farkas János, orgazdák Papp János és Farkas Sándor.

6. 1888. évben Töröcsik István szentestanyai lakos kárára zárt óljából 4 drb sertés lopatott el, kár 420 frt; tettesek Farkas János és id. Dudás János, orgazda Papp János.

7. 1888. decemberben Varga István szentesi lakos zárt óljából Dudás János és Farkas János 2 drb hizott sertést és 1 malacot loptak, kár 165 frt; orgazda Papp János.

8. 1889. ápril hó 9-én éjjel Böhm Julia, a vásárhelyi határban levő téglási csárdásné kárára — a lakház falának kiásása után — ruha, ágynemű és élelmiszerek 300 frt értékben ellopattak; tettesek Farkas János és id. Dudás János.

9. 1889. augusztus hóban Bakacsi Mihály,

földeáki lakos háza kiásatván, ágy- és ruhanemű 350 forint értékben lett ellopva kárára; tettes Farkas János, Szilágyi János és Süle Sándor.

10. 1889. december hó 22-én éjjel Kátai István szegedi lakos boltja feltöretvén, 25 pár topán lopatott el; ugyanakkor betörték a Maár Gyula lutriboltjába is és onnan 1 Wertheim-szekevényt vittek el, melyben 500 frt készpénz, 18,000 frtnyi értékpapír, 1 darab 3 gyémántköves arany karperecz, ezüst evőeszköz volt elhelyezve, — elvittek még mintegy 150 frt értékű szivarárút is. Tettesek Farkas János, Bartucz János, id. Dudás János és ifj. Dudás János. Az itt felsorolt tárgyakból megkerültek az értékpapírok, az arany- és ezüstneműek.

11. 1889. márczius hó 18-án Reisinger Gyula hódmezővásárhelyi lakos háza kiásatván, Wertheim-szekevényét kísérelték meg elvinni, a tettesek azonban munkaközben észrevétlenül, elmenekültek; tettesek Farkas János, Farkas Róza és eddig kiderítetlen maradt társai.

12. 1889 tavaszán Farkas János egy ismeretlen káróstól 2 drb sertést lopott mintegy 90 frt értékben; orgazda Papp János.

13. Az 1889. év folyamán Szegeden, a Bach-féle gőzmalom Wertheim-pénztárának ellopása kíséreltetett meg; tettes Farkas János több czinkostársával.

14. 1890. szeptemberben a közösen együtt lakó

Rostás Andrásné, Szemi Ferenczné és ifj. Szilágyi Sándorné hódmezővásárhelyi lakosok háza kiásatván, 900 frt értékű ágy- és ruhanemű és némi ezüstpénz lopatott el; tettesek Farkas János, Farkas Róza, Szilágyi János, Süle Sándor, Papp Jánosné.

15. 1890. április 14-én éjjel Muzsik Mátyásné hódmezővásárhelyi lakos háza ablakának kifeszítése után az ezen házban közösen együtt lakó Muzsik Mátyásné, Muzsik Ferenczné, Muzsik Gáborné, Muzsik Mártonné, ifj. Muzsik Istvánné és idősb Muzsik Andrásné 1180 frt értékű ágy- és ruhaneműje lopatott el; tettesek Farkas János, Papp Jánosné, Szabó Erzsébet és még néhányan a czinkostársak közül.

16. 1890. október 11-én éjjel Dömötör Mihály hódmezővásárhelyi lakos háza feltöretván, 500 frt értékű ágy- és ruhanemű lopatott el. Tettesek Farkas János és Farkas Róza.

17. 1890. június 20-án éjjel Héjja János vásárhelyi tanyai lakos lakásának nádteteje felbontatván, 4 oldal szalonna raboltatott el akként, hogy tettesek a lopáson rajta éretvén, a lopott tárgyat erőszakosan — lövöldözés alkalmazásával — megtartották és elvitték. Tettesek Farkas János és Papp Jánosné.

18. 1890. októberben Mohos Pál hódmezővásárhelyi tanyai lakos házának nádfedele ki-

bontatván, 3 oldal szalonna elvitetett. Tettes Farkas János, orgazda Papp Jánosné.

19. 1890. szeptember 26-án éjjel Takó Ferencz hódmezővásárhelyi lakos kárára 2 kaptár méz,

20. 1890. október 8-án Szilágyi Pál hódmezővásárhelyi lakos kárára 5 kaptár méz,

21. 1890. október 15-én Diószeghy Mihály, Kiss Pál, Tódor Pál és Kohn Mór hódmezővásárhelyi lakosok közös kárára 6 kaptár méz lopatott; az összes kár 165 frt. Tettes Farkas János és czinkostársai, orgazda Papp Jánosné.

22. Az 1890. év nyarán Farkas János, Süle Sándor és Szilágyi János felfegyverkezve a Tiszatöltésen kubikoló olaszoktól — éjnek idején — lovat akartak lopni; tervük nem sikerülvén, a kubikosoktól 3 ponyvát és 6 pár csibét loptak s e zsákmányon Süle Sándornál megosztzkodtak.

23. Meghatározatlan időben és ismeretlen károستól Farkas János és Olasz János tetemes mennyiségű ágy- és ruhaneműt loptak, orgazda Papp Jánosné.

24. Ismeretlen időben és ismeretlen károستól öreg Dudás János és ifj. Dudás János tetemes mennyiségű ágyneműt loptak.

25. Ismeretlen károستól, ismeretlen időben Farkas és czinkostársai nagyobb mennyiségű ágy- és ruhaneműt loptak; orgazda Papp Jánosné.

26. Ismeretlen időben, ismeretlen károستól

ifj. Dudás János és Olasz János paraszt mellényeket és felöltőket loptak; orgazda Molnár Péterné.

27. Süle Sándor és neje Szabó Kata Kovács Istvánné Eszti nevű leányát örökbe fogadták s a leányt 13 éves korában Farkas Jánossal való nemi közösülésre kényszerítették s ezzel a magyar büntetőtörvény 247. pontját sértették meg.

28. Murányi Anna és Tóth Mária, a letartóztatott Szabó Kata bordélyházából való kéj nők előadták, hogy 1890 október havában Szabó Kata Murányi Anna által egy ismeretlen szabó mestertől, midőn az megittasodott, 17 forintot lopott el, egy másik vendégtől Szabó Kata személyesen lopott 10 forintot.

29. 1890 november havában Huszta Ferencz szabadkai lókupecz Farkas Jánossal Szabó Katánál egy külön helyiségben mulatott, ez alkalommal Szabó Kata a Farkas János biztatására Huszta Ferencztől 170 forintot lopott.

30. 1889. év tavaszán egy építész-vállalkozó mulatott Szabó Katánál s ez alkalommal Póla nevű orosházi illetőségű bordélyos is ott volt; ezen egyén Szabó Katával közösen az építész-től 50 frt pénzt, egy arany gyűrűt és egy ezüst órát loptak; másnap reggel a gyűrűt és órát visszaadták ugyan, de a pénzt megtartották maguknak.

31. 1889. év telén Szabó Mária korcsmájában

egy idegen — állítólag budapesti — úr mulatott; éjjel után mintegy 3 óra tájban a Szabó Kata bordélyházából Izler Ida nevű kéj nőt vitette el szállására. E nő Szabó Kata biztatására az idegentől 30 forintot lopott s azon Szabó Kata és Szabó Mária egyenlően megosztottak.

A 28., 29., 30. és 31. tétel alatt felsorolt esetek annak idején a városi rendőrfőkapitányi hivatalnak bejelentettek, azonban a megindított nyomozás egy esetben sem vezetett eredményhez.

32. 1890. szeptember 17-én Kertész György kun-ágotai lakos kárára, házfalának felbontása után, 370 frt értékű ág- és ruhanemű lopatott el; tettesek Farkas János és czinkosai.

33. 1889. április 24-én éjjel Julián Rozál makói lakos kárára — házának feltörése után — 600 frt értékű ág- és ruhanemű lopatott el; tettesek Farkas János és czinkosai.

34. 1889. július 24-re menő éjjel Molnár Illés lelei lakos háza feltöretvén, 600 frt értékű ág- és ruhanemű és 73 frt készpénz vitetett el; tettes Farkas János és czinkostársai.

35. 1888. szeptember hó 29-én éjjel Thurzó Rozál dorozsmai lakos háza feltöretvén, 200 frt értékű ág- és ruhanemű vitetett el; tettes Farkas János és czinkosai.

36. 1888. december 16-án éjjel Tóth Jánosné dorozsmai lakos kárára, háza falának kiásása

után 478 frt értékű ágy- és ruhaneműt loptak el; tettes Farkas János és társai.

37. 1891. június 25-én Kármány Albert hódmezővásárhelyi tanyai lakos kamrájának fala kiátsván, az abban előtalált mintegy 30 frt értékű füstölt hús és szalonna elraboltatott olyformán, hogy a tulajdonos Farkas Jánost néhány czinkosával tetten érve, azok, hogy a loptott tárgyakat megtarthassák, károsra több lövést intéztek, melyek azonban — miután a veszélyesen fenyegetett tulajdonos még idejében elmenekült — nem találtak.

38. 1883. május 1-én Barusa Mihály hódmezővásárhelyi lakos háza feltöretvén, 200 frt értékű ágy- és ruhanemű;

39. 1885. év szeptember havában Köteles Franciszka szentesi lakos háza feltöretvén, 300 frt értékű ágy- és ruhanemű;

40. 1888. szeptember 1-én éjjel Buzás Péter hódmezővásárhelyi lakos háza feltöretvén, 150 frt értékű ágy- és ruhanemű;

41. 1889. ápril 24-én éjjel Németh György pitvarosi lakos háza feltöretvén, 250 frt értékű ágy- és ruhanemű lopatott el. Valamennyi itt felsorolt esetben mint tettes Farkas János és czinkosai szerepeltek.

A nagy körületekintéssel, alapos részletességgel megejtett házmotozások hihetetlen eredményre vezettek és pedig:

Papp Jánosétól, a ki letartóztatása miatt és házjog megsértése czimén a csendőrség ellen feljelentést tett — — — — — 195 drb.

Papp Ferencznétől — — — — — 52 „

Farkas János és Sándortól — — — — — 43 „

Farkas Rózától — — — — — 28 „

Gugcsó Juliánától — — — — — 19 „

Süle Sándortól és Szabó Katától — — — — — 36 „

Szabó Erzsébettől — — — — — 34 „

Szilágyi Jánostól — — — — — 5 „

Vörös Esztertől — — — — — 22 „

különbféle bűnjel szedetett össze és koboztatott el; az összeszedett és elkobzott bűnjelek összes száma 434 darabot tesz ki.

Megjegyzendő, miszerint az összes orgazdák hódmezővásárhelyi illetőségűek és ugyanottani lakosok.

A mind nagyobb mérveket öltő nyomozásnak híre elterjedvén, távol vidékről is jöttek károsok elveszett holmijuk keresésére s ily módon ismeretek fel tulajdonuk gyanánt az elkobzott tárgyak közül a kárvallottak mintegy 289 darabot.

A helyszíni nyomozás befejeztetvén, 16 letartóztatott bűnös 434 darab elkobzott bűnjellel a szegedi kir. törvényszéknek átadatott.

Papp Ferenczné Szilágyi Erzsébet Hódmezővásárhelyt a vizsgálati fogságban öngyilkossá lón s így a földi igazságszolgáltatás kezét elkerülte.

Érdekes felemlíteni, miszerint Szabó Katalin vizsgálati fogoly a kir. törvényszékhez történt beszállíttatása után azon nem épen új módszerhez fordult, hogy panaszt emelt, miszerint az előnyomozás alkalmával a csendőrség megkínózta, nevezetesen haját kitépte és lábait megtiporta. Alapos orvosi vizsga alá vonatván, megállapított, miszerint panaszos nő elterjedt bujafekélyben szenved, ettől haja kihull és mindkét lábafeje kisebesedett.

Tagadhatatlan, hogy a csendőrség önfeláldozó fáradozásait a legszebb siker koronázta s elérett oly eredmény, melyre nemcsak a nyomozásban részt vett csendőrök, de a testület minden egyes tagja méltán büszke lehet; az eredmény azonban nem volt teljes, hiányzott a gonoszok legnagyobbika, Farkas János, ki eltűnt nyomtalanul, mintha a föld nyelte volna el. Kutatás, keresés, nyomozó levéllel való üldözés nem vezetett eredményhez; szóval a csendőrség üldözése elől az önálló törvényhatósági joggal felruházott város területén jobban elrejtőzött, mint a hogyan azt a Bakonyban tehette volna.

Ámde a csendőrség nem nyugodott, folytatta kutatásait, nyomozását kitartóan, fáradhatatlanul, erélylyel; s e lankadatlan, következetes működésnek meg volt a kellő eredménye.

Az 1891. február havában Tyll László főhadnagy értesült, hogy Békés-Csabán február 11—12.

közötti éjjel az adóhivatal pénztár-helyiségébe ismeretlen tettesek betörték, az ott elhelyezve volt két Wertheim-féle pénzszekrény egyikét helyéből kimozdítva feltörni megkísérelték, azonban valamely közbejött eset által megzavartatva, munkájukat be nem fejezhetvén, megugrottak.

Tettesek — az azonnal megindított nyomozás daczára — ismeretlenek maradtak.

Tyll László főhadnagy ismerte jól a helyi és személyi viszonyokat, mérlegelve e röviden vázolt vakmerő vállalat nagyságát, alapos gyanú merült fel benne, hogy ez ügyben Farkas János vitte a vezérszerepet, mert hisz az eddig ellene kiderített bűncselekmények között nem kevesebb mint 5 ily kasszalopás szerepel e gonosztevő ellen; Tyll főhadnagy tehát a betörést, mint újabbi fonalat kezébe vevén, ez irányban is megindította a nyomozást. Február 15-én Békés-Csabára megérkezve kinyomozta, miszerint a hó 11-én délután és este Schwarcz Jónás parasztvendéglőjében több idegen volt szállva s ezek közül a vendéglős Kovács Mátyás apáczai lakost mint ismerőst megnevezte s minthogy egyelőre az akkor ott volt idegenek közül mást megnevezni nem tudott, Tyll főhadnagy ennek kikérdezését foganatosítván, Kovács Mátyás a következőket adta elő: február 11-én délután 5 órakor hajtott be a megnevezett vendéglő udvarára s ekkor már egy paraszt-szánkát talált

ott, az istállóban pedig egy pej és egy szürke ló volt bekötve, melyek mellett egy magas termetű 50 év körüli ember foglalkozott mint kocsis. Lovait ő is ugyanazon istállóba kötven be, közte és az ott talált ember között párbeszéd folytatott s az utóbbi előadta, miszerint ő vásárhelyi pusztaszéli lakos, két ismeretlen uratszállított Csabára s ezen fuvarért 4 frt 50 krt kap. Az istállóból bementek a korcsma ivószobájába s ott is együtt maradtak; esteli 7—8 óra tájban az utczára nyíló ajtón egy vendég lépett a korcsmába, kiben Kovács Máttyás az üldözött Farkas Jánost — minthogy őt 3 év óta személyesen jól ismeri — azonnal felismerte, a jövevény az ivószobán végig az udvarra nyíló ajtón kiment, kit a többször jelzett kocsis ember minden intés vagy szó nélkül követett.

Kovács Máttyás tudva azt, mikép Farkas János szökésben van és üldöztetik, attól való félelmében, hogy talán lovait az istállóból ellopják, utánuk szintén kiment az udvarra s ekkor látta, hogy Farkas János és kocsisa lovaikat a szánba befogják, felültek és miután a kapun kívül a szánra még egy kisebb és nagyobb termetű ember is felült, elhajtottak, de nem Hódmezővásárhely irányában, hanem a városba befelé.

A Kovács Máttyástól, Schwarcz Jónástól és fiától nyert személyleírásokból Tyll László főhadnagy személyi ismeretei alapján a legbizto-

sabban vélte megállapíthatni, miszerint Farkas János, Nemes Nagy Pál, Becski István és Nemes Nagy Péter kisteleki illetőségű hirhedt gonosztevőkkel lépett szövetségre, midőn Csabán a pénzszekevény feltörését megkísérelte. Meg volt tehát nyomozása folytatásának egy biztos iránya és tisztában volt azzal, miszerint Farkas Jánost egyelőre a fentebb megnevezett gazemberek társaságában, esetleg hajlékában kell keresni.

Folytatta tehát nyomozását ez irányban és Kisteleken csakugyan megállapította, hogy Becski István február 11. és 12. közötti éjjelen nem volt odahaza, mert a kisteleki örs szolgálati könyvének tanúsága szerint Imre János csendőr február 12-én reggel három órakor helyi járőrködéséből bevonulva jelentette, miszerint a közártalmuakat ellenőrizvén, Becski Istvánt honn nem találta; e csendőr további jelentése szerint Becski István neje a hozzá intézett kérdésekre nem tudta határozottan megjelölni, hogy férje hova utazott. Tyll László főhadnagy most már határozottan felismerte az eddig követett nyom helyes voltát, Hefner Jakab őrmester kisteleki őrsparancsnokot a körülményekbe teljesen beavatta, s megadta neki a kellő utasítást a tovább követendő eljárásra nézve, első főkötelességévé tévén Nemes Nagy Antal és Becski István már többször fenytett hirhedt közveszélyes gonosztevőket óvatosan a legéberebb figyelemmel

kisérni, házukat, lakásuk tájékát szigorúan felügyelni és minden feltűnés mellőzésével őket örökös felügyelet alatt tartani.

Hefner Jakab őrmester, ki már többször adta tanujelét leleményességének, megbízhatóságának és nem egy válságos nehéz pillanatban megállta helyét emberül, ez alkalommal is felfogta a megbízatás fontos voltát, átérezte annak horderejét és legjobb tehetségével iparkodott hivatásának megfelelni s valóban e törekvését, mely eleinte meddőnek látszott, a legszebb siker koronázta.

Itt még röviden felemlítjük, miszerint a békéscai adóhivatal pénztár-helyiségében — a hová Farkas János és czinkosai betörték — egy kisebb és egy nagyobb Wertheim-féle szekrény állott; a tettesek a kisebbiket vasrudak segítségével helyéből kimozdították és hátulján három lyukat furtak, munkájukban azonban valamely körülmény által megzavartattak, mert észrevétlenül elmenekültek a nélkül, hogy megkezdett művüket befejezték vagy bármit is elvittek volna; ezen szekrény üres volt, azonban a nagyobb szekrényben 300,000 frt készpénz volt elhelyezve. Bizonyosra vehető, hogy a gonosztevők, ha munkájukban meg nem zavartatnak, mihelyt a felbontott szekrény üres voltáról meggyőződtek, habozás nélkül a nagyobbik szekrény feltöréséhez fognak. Már ezen vállalat maga

elégge bizonyítja Farkas János vakmerőségének és gazságának hihetetlen magas fokát.

Tyll László főhadnagy ezek után is a legnagyobb odaadással foglalkozott a szökésben levő gonosztevő után való kutatással s február hó 6-án bizalmas besugójától megtudta, hogy Farkas János Nemes Nagy Antallal és annak szökésben levő bátyjával Nemes Nagy Pállal ugyan összeköttetésben áll és hogy előbbinek Szeged szab. kir. és törvényhatósági joggal felruházott város területén levő pusztai csárdájában olykor megfordul; mindezekről Hefner Jakab őrmester kisteleki őrsparancsnokot oly utasítással értesítette, miszerint Nemes Nagy Antal, ennek működését és cselekményeit a legéberebb figyelemmel kísérje, a szegedi határban levő csárdáját pedig a leggyakrabban — lehetőleg folyton — ellenőrzési felügyelet alatt tartsa, egyben a legnagyobb elővigyázatra is intette, mivel a legvakmerőbb, agyafurt, elszánt gazemberek ellen kellvén működni, a saját biztonságá, de az ügy sikere érdekében is a legnagyobb elővigyázat volt szem előtt tartandó.

Itt megjegyeztetik, miszerint Tyll László főhadnagy mérvadó helyen kieszközölte, hogy a kisteleki őrs Nemes Nagy Antalnak a szegedi határban levő pusztai csárdájában és annak tájékán a szökésben levő gonosztevő elleni működés céljából önállólag bármikor megjelenhessen.

1891. évi február hó 26-án Hefner Jakab őrmester kisteleki őrsparancsnok egy szolgálatban állott járőr ellenőrzésére lévén kivezenyelve, este 9 órakor a járőrhöz csatlakozva, a Nemes Nagy Antal pusztai csárdáját szándékozott ellenőrizni, midőn Kistelek község közelében Nemes Nagy Antal és Becski István kisteleki lakos rovvott előéletű egyénnel találkozott; nevezetteket megállítván, több kérdést intézett hozzájuk, nevezetesen: hol voltak, hova mennek, mi járatban vannak ily későn és így ketten együtt? mire Nemes Nagy Antal előadta, miszerint a Kistelektől nem messze eső, de már Szeged szab. kir. város területéhez tartozó tanyai csárdájában jártak, hol neki italmérési joga van, ott kissé együtt elbeszélgettek, most már semmi teendőjük és egyenesen Kistelekre hazamenni szándékoznak.

Hefner Jakab őrmesternek a két gonosztevő együtt léte gyanusnak tűnván fel, de miként az fentebb már említettett, Tyll főhadnagy által ezeknek szigorú felügyelésére utasítottatott is, felszólította tehát őket, hogy a tanyai korcsmához véle térjenek vissza, s midőn ott megérkeztek, Nemes Nagy Antalt az ajtó felnyitására utasította, ez azonban az ajtó kulcsát zsebében elő nem találván, azon kifogással élt, hogy a kulcsot valószínűleg a felesége vitte el, ki a korcsmából ő előttük ment haza.

A dolog Hefner őrmester előtt mind gyanusabbá vált és most utasította Holcz Antal csendőrt, hogy Nemes Nagy Antalt kísérje a lakására a kulcsért és azzal együtt kísérje a csárdához vissza s titokban meghagyta, miszerint az őrsön honn levő Imre János csendőrt is sürgősen vonultassa ki a helyszínére; Hefner őrmester Vajda Ferencz csendőrrel, a most már megbilincselte Becski Jánost visszatartva a csárda őrzésére visszamaradt s ezen figyelmes őrködés közben a csárda belsejéből ismételtelen olyanforma neszt hallott, mintha valaki a fából készült falat akarná kibontani.

Rövid idő múlva Imre János csendőr, nyomban utána Holcz Antal csendőr Nemes Nagy Antallal együtt a csárdához visszaérkezett, de a kulcsot állítólag odahaza sem tudta előtalálni.

Hefner Jakab őrmester ezekután Nemes Nagy Antalt is megbilincselvén, Becski Istvánnal összefűzte, őket lefektette, a csárdát három csendőrével — tüzelni készen tartott fegyverrel — körülfogatta, ő maga pedig az ajtót megzörgetvén, felnyitást parancsolt s minthogy a felhívás eredményre nem vezetett, a kevésbé erős ajtót betörve belépett, a bent levőt az előjövételre felszólította, mely felszólításra valóban egy ember elő is jövéen; Hefner őrmester benne a régóta nyomozott Farkas Jánost ismerte fel és tartóztatta le. Ez alkalommal 2 drh feszítő vasrud,

30 darab hátultöltő vadászfegyverbe való töltény és 28 drb forgópisztolyba való töltény találatottnála elő.

Megjegyeztetik, miszerint az ajtó megzörgetését követő pillanatban az egyik ablak belőlől felnyitattott s azon egy ember fejét menekülési szándékkal kidugta, mihelyt azonban az ablak előtt álló csendőrt célra tartott fegyverrel megpillantotta, hirtelen visszahuzódott és «jaj Istenem végem van» felkiáltással az ablakot becsapta. Ennek tulajdonítható, hogy Farkas János az üldöző Hefner őrmesternek ellenállás nélkül adta meg magát.

A további nyomozás során kiderült, hogy a most elfogott 3 gonosztevő egy ujabbi kirándulás megbeszélése végett jött össze a pusztai csárdában, itt már el is határozták, miszerint Pestmegyében kísérlük meg működésüket s e vállalatra az elfogadás éjjelére következő hajnalban indultak volna s akkor csatlakozott volna hozzájuk a 4-ik czinkostársuk, Nemes Nagy Pál s bár a csendőrök ez utóbbi megérkezését remélve, a reggeli óráig a helyszínén lesben álltak, a 4-ik czinkos nem érkezett meg, mert összeköttetéseinél fogva társai elfogatásáról értesülvén, elmenekült.

Farkas János elfogatásának hírére az általa veszélyeztetett tanyai nép kedélye úgyszólván megkönnyebbült. Tyll László főhadnagy nemcsak

a bűnügy felderítése, de a testület iránti kötelességérzet és a dicsőség mezején elvérzett Mankó György csendőr bajtársunk emléke iránti kegyelettől is indítatva ezen gaz büntett teljes megvilágításán fáradozott s ezen fáradozása szintén sikerrel járt, kiderítette a szomorú eset szavahihető szemtanuját, ki most már Farkas Jánostól nem félve, a következő teljes vallomást tette: Tompai Balázsné — a szemtanú — vásárhelyi lakos előadja, miszerint a csendőr meggyilkoltatása után Farkas János és nővére Farkas Róza öt hitegetésekkel, biztatásokkal és fenyegetésekkel reá birták, hogy Farkas János ellen ne valljon, ha esetleg szembesítik őt, állítsa, hogy nem ismeri, soha sem látta és ezen hamis tanuvallomás fejében azon ígéretet nyerte Farkas Jánostól, hogy pénzzel fogja segíteni és ha esetleg férjét elítélnék, annak rabsága ideje alatt minden tekintetben gondoskodni fog róla, ellenkező esetben, vagyis ha ellene tanuskodni merészelne, kiírtja vagy czinkostársaival kiírtatja a földszínéről.

Tompai Balázs a csendőr elleni gyilkosság ügyében tényleg elítéltetett és a börtönben elhalt, míg a tulajdonképeni gyilkos Farkas János, Süle Sándor és Tompai Balázsné felmentő hamis tanuvallomása alapján e vád alól teljesen felmentetett. Tompai Balázsné most, midőn Farkas János és czinkosai fogva voltak, az

igazsághoz hiven kívánta tanuvallomását a bíróság előtt letenni. Így tehát mindkét felmentő hamis tanu beismerésben lévén, a csendőrgyilkossági eset a kir. törvényszéknek bejelentett, a hol ez ügyben perujtás vétetett fogadtatba.

E nagyszabású nyomozás és üldözésnél Tyll László főhadnagy vezetése alatt Hefner Jakab őrmester, Hubert Gyula őrsvezető, Vajda Ferencz, Holecz Antal, Imre János, Kling Mór, Deszpót István, Szekeres Sándor, Tillinger Ferencz, Majláth János, Vigh József, Ambrus Antal és Zehetner Ferencz csendőrök vettek részt; szorgalmukat, buzgó, körütekintő, fáradhatlan tevékenységüket, észszerű eljárásukat legjobban dicséri az elért eredmény.

Kiderítettett 41 bűneset, mely bűncselekményekkel 29 ezer forintot meghaladó kár okozott; elkoboztatott e bűncselekményekből eredő 434 darab bűnjel; elfogatott 21 gonosztevő, ezek között egy csendőrnek a gyilkosa; megtisztított a csendőrség által Hódmezővásárhely önálló törvényhatósági joggal felruházott város bel- és külterülete egy veszedelmes rabló, betörő, tolvaj, orgazda bandától, — mindez tehát oly eredmény, melyre a fentebb megnevezett derék csendőrök és a testület minden egyes tagja büszke önérzettel pillanthat vissza.

TALÁLT HULLÁK KÖRÜLI ELJÁRÁS ÉS A NYOMOZÁS BEVEZETÉSE.

A csendőrségi szolgálati utasítás 55. §. a következőket írja elő: „Ha a csendőr útközben, vízben vagy bárhol holttestet talál, a legközelebbi környéket és a helyi viszonyokat is tüzetesen szemügyre venni és észleleteit nevezetesen pedig azt is, hogy a hulla mily helyzetben találtatott, pontosan feljegyezni tartozik; a hullán vagy mellette talált ruházati és egyéb tárgyak pedig szintén pontosan számba veendőek és feljegyzendőek.

Ha valaki a hulla közelében találta, tőle — ha ő éppen nem is látszik gyanusnak — az esetre és körülményeire nézve lehetőleg pontos adatok szerzendők és a folytatandó nyomozásnál egyáltalában mitsem szabad elmulasztani, a mi a halál okára és módjára nézve a hatóságnak bármi felvilágosítást nyújthatna.

A hullának egyelőre a talált helyzetben való biztos megőrzése végett szükséges intézkedések is megteendőek; ha azonban a hullának változat-

lan állapotban való megőrzése azon a helyen, a hol találtatott, nem biztosítható, vagy a hullának a feltalálás helyéről való eltávolítása más fontos okból elkerülhetlenül szükséges, akkor arról kell gondoskodni, hogy a hulla a legközelebbi községi előljáráshoz; városokban a rendőri hatósághoz olyképen szállíttassék, hogy azon a szállítás által vagy közben sérülések vagy egyéb változások ne keletkezzenek és hogy az a községi előljárásnál, vagy rendőri hatóságnál biztosan és változatlanul megőriztessék.

Ha a körülményekből bizton megállapítható, hogy a halál nem idéztetett elő büntetendő cselekmény által és az elhalt nem ismeretlen egyén, csak a közigazgatási hatóságnak, más esetben azonban ezenfelül az illetékes kir. ügyészségnek; ha pedig a járásbírság közelebb van, ennek kell jelentést tenni; ezek a jelentések sürgősség esetében közvetlenül a járőrvezető vagy egyes csendőr által, esetleg szóbelileg, vagy távirat, távbeszélő útján teendők meg.»

Részletezzük e teendőket:

Ha a csendőr hullát talál, első sorban a hulla személyleírását a legalaposabban felveszi: leírja az arcot, hajzatot és az alakot, nagyságát a nála levő zsinórral megméri, végre pedig a testen talált minden jelt, alakfekvés és nagyság szerint feljegyez. Ezután feljegyzi azon helyzetet, melyben a hullát találta, pld. a hulla hátán, hason,

jobb vagy baloldalt feküdt, kezei és lábai görcsösen összehuzva stb. Ezekután a hullát alapos vizsgálat alá vonja, meggyőződik, nincsenek azon sérülések s ha vannak, azok milyenek? A sérülések alak, nagyság és fekvés szerint jegyzendők fel. A sérülésekből a csendőr következtetheti, hogy azok önmaga, vagy mások által ejtettek-e és hogy az eszköz, melylyel ejtettek, körülbelül milyen volt. A hullán levő ruházat darabonként, színre és alakra való tekintettel — szintén feljegyzendő. Ha a hullát ily módon megvizsgálta meggyőződik vajjon annak közvetlen közelében esetleges dulakodás jelei nem-e láthatók? ha ezt észleli, a hulla ruházatát alaposan megvizsgálja s meggyőződik arról, hogy a ruházatról nem-e szakadt le valami; a hulla kezeit is alaposan megnézi, mert a dulakodásnál s különösen a halálos tusa kivívásánál mindenki úgy védekezik, a hogy tud; — rúg, harap, karmol stb. ott a hová ér és bir. Könnyen megtörténhetik tehát, hogy ily dulakodás után az áldozat kezében a tettestől valami csekélység, pld. egy kis ruhadarab vagy hajszál marad, a mi a tettes kiderítésénél nagy szolgálatot tehet a csendőrnek. A körmöket se mulassza el megvizsgálni a csendőr, mert ha a körmök alatt vért vagy bőrrészeket lát, föltehető, hogy az áldozat a tettest valahol megkarmolta. Ilyenkor a csendőr egy megkarmolt ember után nyomoz s ha azt felfedezi, igyekezzék közelebbi bi-

zonyítékok beszerzése mellett az illetőt a tettel összefüggésbe hozni. A tettes a helyszínén egy bűntény elkövetése után, ha arra ideje van, minden oly jelet, mely elárulhatná, eltávolít vagy megsemmisít és csakis teljesen jelentéktelen tárgyak vagy jelek, melyek figyelmét kikerülték, maradnak a színhelyen. A legtöbb esetben csak ilyen jelek adják meg a csendőrnek az alapot és a fonalat a nyomozáshoz. Sokszor egy hajszál, vagy egy gomb, esetleg a ruháról leszakított kis darabka vezeti a kutató közeget nyomra és segíti elő a tettes kiderítését. Egy, a hulla kezében talált hajszál, ha ez az áldozat hajzatától eltérő, a tettes hajának színét határozza meg; ép úgy egy darabka rongy a ruháról sokszor a tettes társadalmi állását is megállapíthatja, — a nyomozásnál tehát becses támpontul szolgálhat. Mindezek után a hulla alaposan megmotozandó, a nála esetleg talált minden értéktárgyat, pénzt, iratokat stb. a csendőrök magukhoz veszik és jegyzékbe foglalják. Ezen tárgyak a nyomozásnál szintén nagy szerepet játszhatnak és különösen a személyazonosság megállapítását elősegíthetik. de megőrzés alá veendő még azért is, nehogy a csendőrök távollétében valaki által ellopassanak.

Befejezván így a hullaszemlét, annak közvetlen környékét vizsgálják meg a legnagyobb alaposággal a csendőrök. Nyomokat, illetve adatokat a további nyomozásra csakis a hullán magán,

vagy annak közvetlen közelében lehet találni; e helyszíni szemlére tehát nagy figyelmet kell fordítani. Ha dulakodás nyomai láthatók, akkor a dulakodás helyét nyomról-nyomra figyelmesen át kell kutatni; a füvet, port, kavicsot, homokot, vagy sarat, ugymondva hüvelykről-hüvelykre át kell piszkálni. Minden ott talált legcsekélyebb idegen tárgy óvatosan megőrzés alá veendő. Ha emberi nyomokat lát ily helyt a csendőr, azokat is alaposan nézze meg, — a nyomokból meg lehet állapítani, hogy esetleg hányan lehettek a helyszínén, honnan jöttek és merre mentek az illetők. Ez is fontos adat, mert a csendőrt arról világosítja fel, hogy egy vagy több tettes követte-e el a tettet? A nyomok minőségéből az illető egyén társadalmi állását is meghatározhatja a csendőr, mert tudvalevő dolog, hogy mezitláb, bocskor, vagy nagy csizmában és cipőkben különböző társadalmi állású egyének szoktak járni. Ez is adat a tettest illetőleg. Ha a nyomokban valami különleges eltérések pld. kiálló szögek a sarokban, vagy eltört patkó, folt vagy lyuk a talpon stb. teljesen kivehetők és azok a nyomok mentén ismétlődnek is, akkor fontos támpontokat nyújtanak a nyomozásnál. Ezen fontos adatok teljes nagyságukban a mennyire csak lehet, teljesen hűen egy papirosra rajzolandók és pedig fekvésükre való tekintettel. Ilyenkor a csendőr ezen jelekkel megegyező lábbeli után kutat s ha

talál, az illető egyént, kinek tulajdonát képezi, az esettel magával, a beszerzett további bizonyítékok alapján, összeköttetésbe hozni igyekeznek.

A szolgálati utasítás idézett szakasza előírja, hogy a csendőr egy hullának találásakor a halál okát kipuhatolni tartozik, tehát minden egyes esetben a nyomozás és bonczolás eredményéből bizton megállapítandó, hogy az illető egyén mily halállal múlt ki. Különösen oly esetekben, a hol a halál látszólag öngyilkosság folytán állott be, a legalaposabban ki kell nyomozni, vajjon a látszat megfelel-e a valónak? mert ezen eseteknél csalódhat leginkább a csendőr. Ezen feltevést egy-két példával világítjuk meg.

Egy járőr hullát talált, mely hanyat fekszik, fején egy lövési seb, kezében egy forgópisztoly, úgy, hogy mutató ujjá a ravaszon nyugszik. Minden ember első gondolata, hogy a kimult egyén öngyilkos lett; pedig ezen egyént bárki, esetleg alvásközben bosszúból, vagy rablási szándékból lelőhette, azután pedig oly helyzetbe hozta, hogy mindenki önkéntelenül azt gondolja, miszerint az illető öngyilkos volt.

Egy ember mély víz partján megy, háta mögé kerül egy haragosa, — az alkalom kedvező, — egyet lők rajta és a mitsem gyanító a vízbe esik és beleful. Nemde mindenki szerencsétlenségre vagy öngyilkosságra gondol? pedig az illető bosszú áldozata lett.

Valakit felakasztva talál a csendőr, első gondolata az öngyilkosság, pedig ezen embert előbb megfojtotta azután pedig felakaszthatta bár ki.

Az elmondottak indokolásául egy hasonló megtörtént esetet mondunk itt el:

1891. ápril 22-én Tóth Ferencz helyesfai (Baranya vármegye) lakos házi pinczéjének gerendáján felakasztva találtatott. Minthogy az illetőn külsérülés nem volt s ő különben is beteges, életunt ember lévén, öngyilkosságáról mindenki meg volt győződve és mint öngyilkos el is temettetett.

Gubola János cz.-őrmester Baranya-Szt.-Lőrinczen azon időben őrsparancsnok, a haláleset alkalmával betegen feküdt, a helyszínére csak napok mulva mehetett ki. Az eset után puhatolva feltűnt neki, hogy a gerenda, melyen Tóth felakasztva találtatott oly magas, hogy oda létra nélkül fel nem juthatott és mert hullájának fel-találásakor a helyszínén még szék sem volt, melyet Tóth a kötélnek a gerendára való feldobása és nyakára való kötése után maga alul kirughatott volna; az egész öngyilkossági mendedmonda sehogy sem fért a fejébe.

Kutatni kezdett s megtudta, hogy Tóth Ferencz csinos fiatal neje — Angyal Zsófi — kicsapongó életet élt és e miatt férje és közötté örökös perpatvar uralkodott. Az őrmester erre Angyal Zsófi szeretői után puhatolt. Egyet — a kit Tóthné Angyal Zsófi-val, Tóth halála előtti este, a szállós-

pinczében többen láttak, — kinyomozott, ezt kérdőre vonta, de ez még azt is eltagadta, hogy Tóthnét ismeri. E körülmény miatt az őrmesterben azon gyanú támadt, hogy Tóthot aligha nem neje Angyal Zsófi és említett szeretője tették el láb alól. Junius havában, midőn már több terhelő adat birtokában volt, Angyal Zsófit és említett szeretőjét őrizet alá vette, de ezek semmit sem ismertek be. Ekkor tudta meg, hogy Tóth volt szolgálja, Sutina János, ki Tóth halála után Dinnyeberkibe költözött, szintén szerelmi viszonyban élt Angyal Zsófival. Ennek kikérdezése végett Dinnyeberkibe ment. Itt a községi bíróval Sutinát felkereste, de ez látva a csendőrt, elbújt. Gubola őrmester előtt ez gyanusnak tűnt fel és Sutinát azonnal azzal fogadta, hogy csak vallja be Tóth halála okát úgy a mint van, mert Angyal Zsófi ugyanis már mindent beismert; pedig semmit sem mondott. Sutina e váratlan kérdőrevonástól megütődve, immelni-ámolni kezdett, de nem ismert be semmit. Az őrmester Sutinát gyanus viselkedése miatt őrizet alá vette és őrsére Szt.-Lőrinczre akarta kísérni. Sutina látva, hogy el lesz kísérve, nagyon megijedt és az őrmester azon biztatására, hogy töredelmes vallomása által helyzetén csak könnyíteni fog, beismerte, hogy ő Angyal Zsófival szerelmi viszonyban élt, az asszony mindig biztatta, hogy Tóth Ferenczet tegye el láb alól, de ő erre nem hajlott, míg

végre egy este midőn Tóthtal összeperlekedett és Tóth az istállóba utána ment, Tóthot birokra fogta és az asszonynyal egyetemben egy kötéllel megfojtották, azután közösen a házi pincze torakába vitték, hol, ő Tóthot emelve, s az asszony a kötelet a gerendán átdobva, felakasztották, — az egész esetnek tehát azon színezetet akarták adni, mintha Tóth öngyilkos lett volna. Angyal Zsófi 15, Sutina 12 évi fegyházra lett végérvényesen elítélve.

Ezen eset is mutatja, hogy a csendőrnek egy hulla találásakor a látszattal megelégednie nem szabad, hanem az összes mellékkörülményeket ki kell nyomoznia, hogy azok egybevetésével a valódi tényállást megállapíthassa. A mondott esetben ha Gubola őrmester nem nyomozza ki a mellékkörülményeket, Angyal Zsófi és bűntársa ma is szabadon jár, annál inkább, mert a Tóth halálesetének felvételénél volt orvos sem állapított meg semmiféle külsérülést, Tóthnak halála tehát hivatalosan is öngyilkosságnak mondatott ki.

Visszatérve közleményünk folytatására, ha a csendőr a hulla körüli szemlét a mondottak szerint befejezte és ha a legkisebb gyanúk is forog fenn az iránt, hogy a talált egyén más által öletett meg, az alapos nyomozást azonnal bevezeti; oly esetekben pedig, midőn a talált holt ember minden kétséget kizárólag természetes halállal, elemi csapás vagy szerencsétlenség folytán mult

ki, a halál közvetlen okát puhatolja ki, és azt a hatóságnak — lehetőleg az illető személyazonosságának megállapítása mellett — haladéktalan bejelenti.

A hulla őrzésére a csendőr semmi szín alatt sem marad, hanem gondoskodik arról, hogy ez azon község előljárósága által, melynek határában találtatott, a bizottság megérkeztéig biztos megőriztessék, — a csendőr járőr pedig a halál okának kipuhatolása után lát, bűntény gyanúja esetén pedig a tettes után a nyomozást azonnal bevezeti, egyuttal az illetékes bíróságot az eset felől értesíti, őrsparancsnokának pedig minden körülmények között, tehát ha a talált holt ember bármi halállal mult volna is ki, jelentést tesz.

Bűncselekmény esetén a nyomozásnál a következők szolgálnak irányadóul.

Első sorban a hulla körüli terepet vizsgálja át a járőr. — Mindenkit a kit ott talál, az esetre vonatkozólag kikérdez, a gyanusakat pedig kérdőre vonja. Ha a hulla közvetlen közelében kellő és biztos nyom a tettes kiderítésére nem található, a járőrnek oda kell törekednie, hogy a hulla azonosságát minél előbb megállapítsa, mert a nyomozást rendszeresen és így sikeresen csak ezután vezetheti. — A hulla azonossága a környékbeli lakosság igénybevételével állapítható meg leghamarább, ezért a járőr mindenkit, a kivel érintkezésbe lép, a hulla kiléte felől, a sze-

mélyleírás közlése mellett, kérdezzen ki, — esetleg pedig községi előljárósági tagokkal, vagy más megbízható és a környéken ismeretsséggel bíró egyénnel a hullát tekintesse meg. Ha a hulla azonosságát megállapítani sikerült, a járőr az illető egyén hozzátartozóihoz megy. Ezekkel az esetet kiméletesen közli, azután kikérdezi, hogy az áldozat mikor, mi célból és hová távozott a házból. Ezekről nyert felvilágosítás után a járőr ugyanazon az uton, a melyen a megölt egyén haladott, egészen addig a pontig, hová menni szándéka volt és innen végre a helyig, hol halva találtatott, a legszorgosabban puhatol és minden, még a legcsekélyebb adatot is pontosan feljegyez, hogy a nyomozás közben szerzett jegyzeteiből magának a kellő összefüggést összeállíthassa és ebből a helyes következtetéseket levonhassa. Könnyebb tájékozás végett vegyünk egy egyszerű példát: Péter Jánost a járőr egy erdőben megölve találja. A megejtett helyszíni szemle és a környék átkutatása után a járőr Péter János Ligetfaluban lakó családjához megy. Itt megtudja, hogy Péter János — tegyük fel — előtte való nap délután 2 órakor Nádas községbe indult, hogy ott Pál Istvántól a neki kölcsönbe adott 100 frtját meghozza. A járőr a családtagokat kikérdezi, hogy Péter János mily ruhában távozott hazulról, mit vitt magával, volt-e nála valami értéktárgy, volt-e pénz, volt-e a kölcsön

adott pénzről írása? megtudja továbbá, hogy Pál István milyen ember, milyen fizető, pontos vagy pontatlan; milyen természetű volt a megölt, nyugodt vagy gyorsan dühbe jövő, volt-e haragosa, ki az? volt-e valakinek tudomása, hogy pénzért megy Nádasra s ki az s milyen ember? mely uton szokott volt Péter Nádasra rendesen menni s mely uton haladt most, vannak-e ott ismerősei az adóson kívül s kik azok, beszokott-e térni hozzájuk, mily viszonyban volt velük, szokott-e a megölt korcsmába járni, iszákos-e vagy józan természetű? stb. egyszóval az áldozat személyét, összeköttetéseit, különösen pedig az esettel összefüggésben álló adatokat szerzi be a járőr a megölt egyén családjától.

Az így szerzett adatokból, ha azokat a hullán és körülötte találtakkal összehasonlitja a járőr, egyes részletekre már is nyerhet felvilágosítást; pld. ha Péternél óra volt és pénzt is vitt magával, a járőr a hullá szemlénél azonban mit sem talált, feltehető, hogy rablógyilkosságnak esett áldozatul az illető s megfordítva, ha a járőr a családtagok által bementett értéktárgyakat s a pénzt is nála találja, megöletése bosszú műve lehetett.

A családnál beszerzett felvilágosítás után a járőr ugyanazon uton, a melyen az áldozat Nádasra indult, a nyomozást bevezeti. Hogy pedig a járőr minden egyes pontra könnyen megtud-

hassa azt, hogy a megölt Péter hány órákor lehetett ott, legezélszerűbb, ha a járőr egyik tagja óráját azon időre igazítja, melyben Péter Nádasra elindult, a feladott példában tehát kettőre. Ezen eljárás által a járőr Péter Jánossal előfordult s a járőr által megtudandó minden mozzanat idejét az órára való pillantással körülbelül meghatározhatja, természetesen, le kell vonnia a járőr által egy vagy más ponton töltött időt. Minden bűncselekmény kiderítésénél az egyes mozzanatok időbeli meghatározása rendkívüli fontos szerepet játszik, úgy a bizonyítási, mint a kiderítési eljárásnál; mert a legtöbb esetben a tettesnek alibijét az idővel kell igazoltatni, hogy t. i. ekkor és akkor hol volt?

Mint mondtuk, a járőr ugyanazon az uton halad, melyen Péter ment és ott minden embert a ki ez út mentén dolgozik vagy lakik, Péterre vonatkozólag kikérdez. Ezekről esetleg megtudja, hogy látták-e Pétert — az adott példában tegnap délután — arra haladni, kivel és mikor? A járőr utána puhatol, hogy azon időben, midőn Péter arra haladhatott, ki dolgozott vagy tartózkodott az út mentén; ezen egyének is kikérdezendők Péterre vonatkozólag és arra is, valjon nem láttak valakit azon irány felől jönni, a hol Péter hullája fekszik s ha igen, kit és mikor? s nem-e vettek az illetőn valamit észre, hogy ment az illető, nyugodtan, vagy sietett? Polyton kér-

dezösködve, ha már előbb a tettest illetőleg értékes adatokat nem szerez a járőr, Nádasra ér Pál Istvánhoz. Ettől megtudja, hogy Péter volt-e nála és mikor, megfizette-e tartozását Péternek, a pénzről szóló írást megkapta-e, s az hol van? Mikor ment el Péter Páltól, meddig időzött nála s hova ment? Innen a mondott helyre megy a járőr s itt is ugyan ily formán puhatol. Mindenki, a ki Pétert látta vagy vele érintkezett, kikérdezendő s tőle megtudandó, hogy Pétert mikor s kivel látta, vagy esetleg mit beszélt vele, ez hová vagy merre ment stb. Pétert így nyomról-nyomra követve a járőr, ha a tettest illetőleg biztos adatot eddig sem szerzett, ugyanazon az uton, melyen Péter hazafelé ment, folytatja puhatolását. Nádason a járőr megtudhatta, hogy Péter mikor hagyta el a községet, most tehát ezen hely és a hulla fekvése közötti téren a Pétert illetőleg történtek idejének pontos meghatározására, nagy súly fektetendő és minél közelebb érnek a hullához a csendőrök, minden, még a legesekélyebb mozzanatra is fokozott figyelmet fordítsanak. Útközben a mezei munkások, az arra lakók, pásztorok stb. behatóan kikérdezendők, hogy Pétert nem-e látták községe felé, illetve azon hely felé haladni, a hol a bűnténynek áldozatul esett? ha igen, mikor? Ha esetleg látták valakivel, ki volt az? ezen egyén okvetlen felkeresendő és kikérdezendő. Hasonlólag kikér-

dezendők mindazok, kik esetleg azon hely felől hol a hulla fekszik, jöttek. A járőr ezen nyomozás folytán a bűntény megtörténtének idejét is körülbelül kiszámíthatja, mindazon egyének tehát, kik ezen válságos időpont körül Péterrel érintkeztek, vele találkoztak, esetleg a gyilkosság helye felől jöttek, a legalaposabb kikérdezés alá vonandók, mivel ezek adhatnak az esetre vonatkozólag legjobb felvilágosítást, esetleg ezek közül lehet valaki a tettes is.

Ily alapos nyomozás a legtöbb esetben teljes eredményt biztosít a csendőröknek, legkevesebb azonban, hogy a csendőrök ily nyomozás alkalmával annyi adatot gyűjtenek maguknak, hogy ezen adatok egybevetése és azokból levont következtetések megadják nekik az irányt a további nyomozásra. Ezenfelül a már összegyűjtött adatokat a járőr a helyszínén a haláleset felvétele végett megjelent bírósági kiküldötnök tudtul adja, ettől tehát a további nyomozásra szintén felvilágosítást és útmutatást fog nyerni. Ha azonban a csendőrök — mint azt elég rosszul sokan tenni szokták — a hulla őrzésével töltik tétlenül idejüket, soha be nem hozható időt veszítve, semmiféle adatot nem szerezhetnek be a bizottság kiszállásáig, tehát a kiküldött vizsgálóbírótól sem nyerhetnek felvilágosítást vagy útmutatást; ennek folytán a nyomozást elkésve vezetik be s legtöbb esetben, miután a mellékkörülmények

beigazolása már nehézségekbe is fog ütközni, a kezdetben érintett §. határozmányainak mellőzése miatt, az eredményt is kockára teszik.

Ha a talált holt ember a vidéken ismeretlen, személyazonossága ennek folytán nem volt megállapítható, a járőr tehát a halott egyén családtagjaitól felvilágosítást nem nyerhet, így a nyomozásra kiindulási pontja nincsen, ilyenkor egy kiindulási pontot kell keresnie, melyet úgy talál meg, hogy a hulla körül előbb szűkebb, azután mindig tágabb és tágabb körben nyomoz, szem előtt tartva a Péter eseténél elmondott elveket.

Ily esetben tehát a hulla körüli terepen lakó vagy dolgozó emberektől kérdezősködik és bár nagyobb fáradság árán, végre is találni fog valakit, a ki az ismeretlent — a csendőrök által közölt személyleírás után felismerve — látta. Ezen egyén képezi a nyomozás kiindulási pontját. A csendőrök megtudják ezen egyéntől, hogy az illető ismeretlen honnan jött, merre ment. Ezen irányokba a nyomozás tehát a legnagyobb figyelemmel és lankadatlan szorgalommal bevezetendő — és ha a csendőrök fáradságot nem kimélnek, bizonyára találnak egy korcsmát, községet, esetleg házat, vagy malmot, a hol bővebb felvilágosítást nyernek a megölt idegenre vonatkozólag; — a további nyomozást tehát rendszeresen bevezethetik.